HISTORIA BIBLIOTEKI ORAWSKIEJ W DOLNYM KUBINIE

Budynek biblioteki.

Historia biblioteki

1914 – 1949

Początki bibliotekarstwa publicznego w Dolnym Kubinie sięgają roku 1914 r., kiedy z inicjatywy Krajowej Rady Muzeów i Bibliotek przy Bibliotece Čaplovića (obecnie jako biblioteka historyczna jest częścią Muzeum Orawskiego im P.O. Hviezdoslava w Dolnym Kubinie) została założona biblioteka ludowa z księgozbiorem w języku węgierskim. Zgodnie z ustawą o bibliotekach z 1919 r., Referat Oświaty w Bratysławie w 1921 r. przekazał na Orawę dwie biblioteki objazdowe, każda licząca po 50 tomów książek, które w odwiedzanych gminach miały przygotować grunt pod tworzenie bibliotek ludowych. Pierwsza gminna biblioteka publiczna powstała w 1924 r., z księgozbiorem liczącym początkowo 200 woluminów. O gminną bibliotekę publiczną w Dolnym Kubinie aż do roku 1943 zabiegał

bibliotekarz Biblioteki Čaplovića dr Ján Smetanay. Po 1943 r. kierowanie biblioteką powierzono profesorowi gimnazjum, Jánowi Halaše.

Podczas drugiej wojny światowej biblioteki gminne zostały w poważnym stopniu zdewastowane i dlatego po jej zakończeniu głównym zadaniem było reaktywowanie działalności ocalałych placówek bibliotecznych. Przeprowadzano kontrole księgozbiorów w celu oczyszczenia ich z literatury faszystowskiej, pozycji o niewłaściwej wymowie moralnej oraz książek zniszczonych. Tworzono również warunki do rozwoju działalności kolejnych bibliotek. W dotyczących pracy oświatowej danych statystycznych w 1949 r. podaje się, że w powiecie dolnokubińskim działały 34 biblioteki, których księgozbiór liczył 10 182 woluminy, dokonano 8 947 wypożyczeń dla 1 236 zarejestrowanych czytelników. Oprócz wypożyczania książek i ich fachowego opracowania, biblioteki prowadziły również działalność kulturalno-wychowawczą, przede wszystkim organizując wystawy wędrowne książek oraz spotkania na temat znaczenia książki i bibliotek dla szerokich rzesz społeczeństwa. Z inicjatywy inspektora ds. bibliotek Antona Macka, w okresie od 15 marca 1948 r. do 15 marca 1949 r. przeprowadzono konkurs o tytuł najlepszej biblioteki. Oceniano według następujących kryteriów: lokalizacja biblioteki, wyposażenie, administracja, gospodarka finansowa, liczba książek i wypożyczeń, prowadzenie agendy, działalność rady bibliotecznej. Nagrodzone biblioteki otrzymały zestawy książek wzbogacające ich księgozbiór. Pierwszymi organizatorami konkursów bibliotek w Słowacji byli inspektorzy ds. bibliotek w Dolnym Kubinie i Rużomberku.

1950 – 1959

Pomieszczenia biblioteki.

Na podstawie obwieszczenia Ministerstwa Oświaty i Informacji z 1950 r. i uwzględnienia go w okólniku Powiernictwa Informacji i Oświaty w 1951 r., ówczesne organy państwowe na szczeblu powiatowym podjęły działania związane z tworzeniem powiatowych bibliotek ludowych – ich wynikiem było m.in. powstanie w 1951 r. Powiatowej Biblioteki Ludowej w Dolnym Kubinie, ewentualnie zmiana statusu i przemianowanie biblioteki w Dolnym Kubinie na powiatową. Początkowo biblioteką, która mieściła się w budynku Biblioteki Čaplovića kierowała nauczycielka Klara Čalkovská. Pierwszą profesjonalną bibliotekarką, która protokolarnie przejęła bibliotekę 21 października

1952 r. była Emília Telúchová. Głównym zadaniem, na którego realizacji skupiła się uwaga inspektorki ds. bibliotek Blaženy Urbanovéj i bibliotekarki, było przeglądnięcie księgozbioru w oparciu o wykazy przygotowane przez Powiernictwo Oświaty i Informacji. Usuwano książki które swoją treścią nie odpowiadały nowym stosunków społecznym. Po tej operacji księgozbiór liczył 1 365 jednostek bibliotecznych, zamkniętych w 10 szafach. Budowano nowy księgozbiór, przy czym nowe nabytki pochodziły głównie z darów przekazywanych przez Powiernictwo Oświaty i Kultury. Biblioteka Powiatowa już w latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku udzielała fachowej pomocy innym bibliotekom, przede wszystkim w zakresie kontroli i wyłączania poszczególnych pozycji z księgozbioru, katalogowania nabytków, szkolenia bibliotekarzy i wypożyczeń międzybibliotecznych. Jednym z zadań było rozsyłanie darów Powiernictwa do wszystkich bibliotek ludowych.

Pierwsza dyrektorka biblioteki Brigita Smešná.

Na podniesienie jakości działalności Biblioteki Powiatowej w sposób zasadniczy wpłynęły dwa czynniki – objęcie w sierpniu 1954 r. kierownictwa biblioteki przez p. Brigitę Smešną i przeniesienie w listopadzie 1955 r. biblioteki do dwóch dużych pomieszczeń w Domu Oświaty. Lepsze warunki pracy pozwoliły podnieść jakość świadczonych przez bibliotekę usług, co uwidoczniło się także we wskaźnikach statystycznych – powiększonym księgozbiorze, liczbie odwiedzin i wypożyczeń, jak również w organizacji przedsięwzięć kulturalnych, wychowawczych i społecznych. Popularne były „Spotkania przy kominku" i „Spotkania przy książce", których uczestnicy mogli posłuchać muzyki odtwarzanej na gramofonie i recytacji wierszy klasyków słowackich w wykonaniu skupionych wokół biblioteki aktywistów. Organizowano również wieczory wspomnień poświęcone wybitnym postaciom orawskim. Później doszły spotkania z pisarzami, zwłaszcza z tworzącym w Dolnym Kubinie z T.H. Florinem. Duży udział w organizowaniu imprez kulturalnych i społecznych miała Rada Biblioteczna, składająca się z nauczycieli, działaczy kulturalnych i oświatowych w mieście, wśród których byli m.in. Július Dzurek, Ján Halaša, Jolana Kavuljaková, Mikulaš Ondruš, Elena Jurecká, Ján Smetanay, Pavol Lettrich, Drahomíra Gondová, Pavol Paláta, Ján Dubovec i przewodnicząca rady Brigita Smešná.

Dobrą okazją do spotkania poetów i prozaików z publicznością dolnokubińską były przeglądy poezji i prozy, zatytułowane „Kubin Hviezdoslava". Jego pierwsza edycja odbyła się w Bibliotece Powiatowej. Gdy konkurs się rozrastał, pomieszczenia biblioteki okazały się

za małe i były wykorzystywane jedynie do organizowana poszczególnych części konkursu oraz nagrań radiowych recytacji i rozmów.

Bibliotekarka A. Lettrichová z jednym z przyjaciół biblioteki, który doręczał książki czytelnikom do domu.

Dzięki systematycznej pracy bibliotekarek Emilii Telúchovej, Alžbety Lettrichovej i dyrektorki Brigity Smešnej, biblioteka w Dolnym Kubinie w krótkim okresie działalności uzyskała w 1958 r. honorowe wyróżnienie w ogólnosłowackim konkursie bibliotek „Budujemy wzorową bibliotekę ludową". Dwa lata później zdobyła w tym konkursie najwyższą nagrodę – tytuł „Wzorowa biblioteka ludowa".

1960 – 1969

Nowy etap w rozwoju bibliotek publicznych w Słowacji zapoczątkowało przyjęcie w 1959 r. ustawy o jednolitym systemie bibliotek. Dla bibliotek powiatowych oznaczała ona poważną zmianę. Według niej miały one dla całego powiatu pełnić funkcję centrów metodycznych, bibliograficznych, informacyjnych oraz wypożyczeń międzybibliotecznych. Dolnokubińska Biblioteka Powiatowa, oprócz zadań ustawowych, jako pierwsza w Słowacji, wzorując się na modelu istniejącym w województwie północno-morawskim, wprowadziła nową strukturę – system bibliotek rejonowych. W 1965 r. opracowano koncepcję, która na podstawie oceny stanu i warunków funkcjonowania bibliotek w powiecie, zaproponowała sposób podniesienia jakości ich usług przez wdrożenie systemu bibliotek rejonowych w gminach, będących naturalnymi centrami gospodarczymi i kulturalnymi na danym obszarze. Najważniejszą zmianą był scentralizowany zakup i katalogowanie książek w bibliotece powiatowej, co zapewniało wymagany poziom fachowy, jak również profesjonalizację bibliotek rejonowych, które zaczęły ukierunkowywać pod względem metodycznym przyłączone biblioteki, obsługiwane przez wolontariuszy. Większość bibliotek rejonowych powstała w 1966 r. w Dolnym Kubinie, Trzcianie (Trstená), Twardoszynie (Tvrdošín), Namiestowie (Námestovo), Rabczy (Rabča),

Odział Czytelników Dorosłych w Domu Oświaty.

Wieczór literacki w ramach konkursu recytatorskiego „Kubin Hviezdoslava".

Zakamiennym (Zákamenne), Zazriwej (Zázriva) i Lokczy (Lokca). Po utworzeniu w 1967 r. bibliotek rejonowych w Podbieli i Orawskim Podzamczu (Oravský Podzámok) system zyskał ostateczną strukturę organizacyjną. Pozytywne skutki wprowadzenia tego systemu ujawniły się już po krótkim czasie – poprawiła się praca organizacyjna, zarządzanie i działalność metodyczno-instruktażowa. Scentralizowane zakupy i katalogowanie poprawiły uzupełnianie, skład i opracowanie księgozbiorów. Wolontariusze zostali odciążeni od prac administracyjnych i technicznych, przy czym udoskonalono poziom prowadzenia podstawowej dokumentacji. Poprawiło się wyposażenie bibliotek rejonowych oraz jednostek im podległych. Do podniesienia na wyższy poziom usług przyczyniło się również wydawane przez Bibliotekę Powiatową od 1967 r. czasopismo „Aktualności biblioteczne Orawy" (Knihovnícke aktuality Oravy).

Sposób i poziom wdrożenia systemu rejonowego wzbudził zainteresowanie nie tylko w Słowacji, ale również za granicą. Do Dolnego Kubina zjeżdżali przedstawiciele różnych bibliotek, m.in. z Bratysławy, Liptowskiego Mikulasza, Poważskiej Bystrzycy, Prewidzy, Kremnicy, Rożniawy, Trenczyna, Trnawy, Nowych Zamków. Efekty wprowadzenia systemu biblioteka miała sposobność prezentować na poważnych spotkaniach specjalistów – m.in. na międzynarodowym sympozjum „O pracy biblioteki na terenach wiejskich" w Wysokich Tatrach w 1969 r., a metodyczka Elena Hrnčiariková jako członkini delegacji bibliotekarzy czechosłowackich uczestniczyła w 32 posiedzeniu IFLA (Międzynarodowa Federacja Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich) w Holandii.

1970 – 1979

Działalność biblioteki w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku wyznaczały uchwały organów państwowych i partyjnych. W ich duchu dokonywano przede wszystkim zakupów nowych pozycji, w których nacisk kładziono na literaturę polityczną i naukowo-społeczną, jak również przypominającą różne wydarzenia polityczne. W 1975 r. w Bibliotece Powiatowej utworzono samodzielny Oddział Literatury Politycznej, który miał wspierać różne formy wychowania oraz edukacji dorosłych i młodzieży. Do tych zadań stopniowo dostosowywano podstawowy księgozbiór – książki, gazety, czasopisma – i tworzono zasób źródeł wtórnych i trzeciorzędnych – katalog alfabetyczny i systemowy oraz przedmiotowy katalog kartkowy artykułów prasowych, dotyczących aktualnej literatury politycznej i ekonomicznej, katalogi kartkowe „Kto jest kim", Słownik aktualnych terminów

życia politycznego i kulturalnego, Aktualna geografia świata, oparte na dokumentacji Czeskiej Agencji Prasowej (ČTK) i biura wycinków prasowych. Zaczęto świadczyć nowe usługi – bibliograficzno-informacyjne oraz kwerendalne, udzielanie informacji faktograficznych i dotyczących korzystania z dokumentów specjalnych.

Po czwartej Słowackiej konferencji bibliograficznej w 1971 r. w centrum uwagi znalazła się kwestia dokumentów regionalnych i tworzenia nowych oddziałów bibliograficznych. W Bibliotece Powiatowej w Dolnym Kubinie w 1972 r. zaczęto tworzyć Sekcję Literatury Regionalnej. W pierwszej fazie, w ciągu trzech miesięcy pracownicy biblioteki Alojz Polčic i František Mucha z całego księgozbioru wydzielili dokumenty regionalne i sporządzili wykaz tej literatury. W sekcji znalazło się 470 publikacji książkowych, niepełne roczniki czasopism miejscowych i gminnych („Orava", „Nová Orava", „Oravský hutník"), drobne druki, materiały o bibliotece i różnego rodzaju bibliografie. Następnie opracowali katalog kartkowy dezyderatów – literatury regionalnej znajdującej się w „Bibliografii piśmiennictwa słowackiego od czasów najdawniejszych do roku 1900" Ľ. V. Riznera, których biblioteka w swoich zbiorach nie miała. Podobnie postępowali także przy wyszukiwaniu informacji o literaturze regionalnej dostępnej w rocznikach Katalogu bibliograficznego – książki słowackie, z którego opracowali lata 1957 – 1960 i 1966 – 1971. Z czasem sekcja zaczęła uczestniczyć w świadczeniu usług bibliograficzno-informacyjnych i kwerendalnych. Od 1976 r. zaczęła corocznie wychodzić regionalna bibliografia „Orawa w prasie", zawierająca analitycznie opracowane artykuły.

Odział Literatury dla Dzieci.

Mimo niezbyt korzystnych warunków lokalowych, materialnych i kadrowych, biblioteka notowała systematyczny wzrost monitorowanych głównych wskaźników działalności. Poprawiała się również sytuacja finansowa w zakresie uzupełniania księgozbioru. Podczas gdy w 1970 r. pod względem jego wielkości w porównaniu ze średnią krajową powiat znajdował się na jednym z ostatnich miejsc, to dziesięć lat później już wyraźnie zbliżył się do średniej. Finansowo kwotą 110 000 kčs na zakup książek i wyposażenia wsparła bibliotekę także Macierz Słowacka.

W latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku działalność kulturalno-wychowawcza, oprócz tematów politycznych, była nastawiona także na obchody rocznic ważnych wydarzeń i rocznice urodzin znaczących osobistości regionu. Odbyły się spotkania z pisarzami – m.in. Jánem Lenčo, Jánem Beňo, Vojtechem Michálikiem, Milanem Krausem, Milošem Krno, Dušanem Dušekiem, Antonem Habovštiakiem, Štefanem Moravčíkiem, Petrem Štelingerem. Biblioteka unowocześniała tradycyjne formy działalności wychowawczo-edukacyjnej – przygotowała wiele programów artystycznych, m.in. interpretacji tekstów literackich z akompaniamentem muzycznym i wykorzystaniem środków techniki audiowizualnej. Były to programy zatytułowane: „O bibliotece nieco inaczej" (O knižnici trochu inak), „125 rocznica powstania Macierzy Słowackiej" (125. výročie Matice slovenskej), „Martin Kukučín stale żywy" (Martin Kukučín stále živý), „Przeżywać życie – to duża odpowiedzialność" (Žiť život je veľká zodpovednosť) o poetce M. Halámovej, „Kto to był?" – z okazji 80 urodzin T.H. Florina.

Wystawa z okazji 20-lecia powstania biblioteki.

Zgodnie z Dyrektywą Ministerstwa Kultury z 1976 r. działalność metodyczną prowadzono w formie wykładów i seminariów, których celem był wzrost poziomu zawodowego bibliotekarzy. W jej zakres wchodziła również działalność badawcza, opracowywanie danych statystycznych i informacji dotyczących stanu bibliotek w powiecie oraz przygotowanie materiałów dla władz nadrzędnych. Korzystnie na pracę metodyczną wpłynął również fakt uzyskania przez bibliotekę pierwszego samochodu.

Biblioteka rozwijała również współpracę z kilkoma bibliotekami czeskimi, szczególnie intensywnie z bibliotekami w Pelhřimovie i Bruntálu. W 1978 r. organizowała pobyt w powiecie dolnokubińskim delegatów odbywającego się w Wysokich Tatrach kongresu IFLA, w którym jako obserwatorzy uczestniczyli również pracownicy biblioteki.

1980 – 1989

Uroczyste spotkanie okazji z 30-lecia powstania biblioteki.

Na pracę biblioteki w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku w poważny sposób wpłynęło uzyskanie w 1981 r. własnego budynku, w którym znalazły się wszystkie jej jednostki organizacyjne – dyrekcja, Sekcja Ekonomiczna, Metodyczna, Sekcja Literatury Regionalnej, Uzupełniania i Opracowania

Księgozbioru, Oddział Beletrystyki z czytelnią, Oddział Literatury Politycznej i Dydaktycznej, Oddział Literatury dla Dzieci i Młodzieży.

W 1985 r. rozpoczął działalność Oddział Muzyczny, zbiory powiększały zakupy płyt i taśm magnetofonowych. Ustabilizowały się warunki techniczne i materiałowe biblioteki, która mogła dzięki temu rozwijać działalność we wszystkich obszarach bibliotecznych i podnosić jakość świadczonych usług. Istotnym czynnikiem sprzyjającym poprawie jakości pracy były szkolenia specjalistyczne pracowników, organizowane w ośrodku szkoleniowym Macierzy Słowackiej oraz podejmowanie przez nich studia zaoczne na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Komenskiego w Bratysławie i nauka w średniej szkole bibliotekarskiej.

Dyrektorka Imriška Horníková podczas uroczystego otwarcia nowego budynku biblioteki w 1981 r.

Sekcja Bibliografii Regionalnej działała zgodnie z obowiązującą od 1981 r. Dyrektywą Ministerstwa Kultury w sprawie koordynacji działalności bibliograficznej. Sekcja nastawiła się na pozyskiwanie, opracowanie, przechowywanie i udostępnianie regionalnej periodycznej i nieperiodycznej produkcji prasowej, sporządzanie wyciągów i opracowanie artykułów z prasy regionalnej i krajowej, wydawanie rocznika bibliograficznego „Orawa w prasie", bibliografii osobowych i źródłowych, świadczenie usług bibliograficznych i informacyjnych o charakterze regionalnym, bieżące prowadzenie katalogów kartkowych – autorskiego, topograficznego, systemowego i osobistości.

Pomieszczenia Oddziału Literatury Popularno-Naukowej krótko po otwarciu nowego budynku w 1981 r.

Również w tym okresie istotną część pracy biblioteki stanowiła działalność kulturalno-wychowawcza, ukierunkowana na historię regionalną i wybitne postacie regionu, obszar ochrony przyrody i środowiska, zapobieganie narkomanii, wychowanie estetyczne. Dla gości biblioteki przygotowano spotkania z wybitnymi autorami słowackimi – m.in. A. Habovštiakiem, M. Krno, D. Hivešową, I. Lavčikiem, J. Buzássym, J. Beňo, P. Štrelingerem, M. Čeretkową – Gállovą, D. Dušekiem, J. Pavlovičem, E. Čepčekovą, M. Ferko, J. Pappem, D. Machalą, Ľ. Jurikiem.

W drugiej połowie dziesięciolecia, w związku z możliwością zastosowania techniki komputerowej w automatyzacji procesów bibliotecznych, Biblioteka Powiatowa została zaliczona do grupy bibliotek uczestniczących w opracowaniu zadania badawczego

– *Zintegrowany system biblioteczno-informacyjny na bazie elektronizacji*. Projekt zintegrowanego, jednolitego narodowego systemu informacyjnego dla biblioteki pozostał wyłącznie w sferze wizji, w codziennej pracy bibliotecznej wykorzystywano jedynie cyklostylowy powielacz elektryczny, a od 1986 r. elektryczną maszynę do pisania marki Robotron, do sporządzania i powielania kart katalogowych dla katalogów własnych i bibliotek rejonowych.

Pod koniec dziesięciolecia przygotowano projekt architektoniczny przebudowy i rozbudowy obiektu biblioteki, jednak z powodu zmiany stosunków społecznych i braku środków finansowych nie został on zrealizowany.

1990 – 1999

Lata dziewięćdziesiąte ubiegłego wieku były czasem radykalnych zmian społecznych i gospodarczych, które odbiły się również na księgozbiorze. Przeprowadzono jego rewizję, wyłączając z niego pozycje wieloegzemplarzowe literatury politycznej i społecznej z okresu socjalizmu i książki zaliczane do tzw. księgozbioru zastrzeżonego, z których wcześniej nie można było korzystać. W miarę możliwości finansowych biblioteka starała się reagować na bogatą ofertę rynku księgarskiego i wzbogacać zbiory o nową literaturę dydaktyczną i piękną, którą interesowali się czytelnicy. Powiększał się również zbiór dokumentów audiowizualnych, przede wszystkim płyt muzycznych CD, którymi interesowała się młodzież szkolna.

Księgozbiór rozrastał się również dzięki darom lub korzystnym ofertom cenowym. Z Fundacji Bertelsmana biblioteka otrzymała książki w języku niemieckim, a za pośrednictwem Słowackiej Agencji Informacyjnej, książki w języku angielskim. Nowością była możliwość zakupywania książek i czasopism z funduszy grantowych z Open Society Fund.

Bardzo poważny wpływ na funkcjonowanie biblioteki miała automatyzacja i elektronizacja. W 1991 r. zakupiono sprzęt i oprogramowanie dla administracji, a w 1994 r. przystąpiono do budowania sieci komputerowej i zakupu bibliotecznego systemu informacyjnego Ex Libris. Rozpoczęto retrokonwersję zbiorów oraz katalogowanie elektroniczne nowych nabytków. W 1995 r. wszedł do użycia moduł Biblis, wykorzystywany przez bibliografię regionalną do analitycznego opracowania artykułów z prasy regionalnej.

W 1997 r. wszystkie podstawowe procesy biblioteczne, w tym wypożyczanie książek, zostały w pełni zautomatyzowane.

Pomieszczenia Czytelni i Oddziału Muzycznego.

Zasadnicze zmiany zaszły również w sieci bibliotecznej, a w związku z tym także w działalności metodycznej biblioteki. Ustawą nr 369/1990 biblioteki miejskie i gminne zostały przekazane samorządom, które przejęły tym samym ich finansowanie. Odejście od systemu rejonowego miało niekorzystny wpływ na powiększanie księgozbiorów w drodze zakupu nowych książek, co z kolei spowodowało mniejsze zainteresowanie usługami bibliotek. Finansowanie bibliotek przez nowe organy założycielskie odbywało się na różnym poziomie, zależało od możliwości finansowych i zrozumienia przez samorządy znaczenia bibliotek dla rozwoju kultury. Konsekwencją gorszych warunków finansowania było przejście niektórych bibliotek z sieci bibliotek obsługiwanych przez fachowych pracowników, do grupy placówek bibliotecznych niezatrudniających przygotowanych do tej pracy bibliotekarzy, skrócenie czasu ich otwarcia, ale również zupełna stagnacja niektórych bibliotek gminnych. Działalność metodyczna skupiła się na doradztwie, konsultacjach, szkoleniu nowych bibliotekarzy oraz przygotowaniu materiałów statystyczno-analitycznych. Pod koniec dziesięciolecia działalność metodyczna objęła również pomoc przy wprowadzaniu automatyzacji bibliotek, które bezpłatnie otrzymały bazę danych przetworzonego analitycznie księgozbioru, co ułatwiło im przeprowadzenie najtrudniejszej operacji – retrokonwersję zbiorów. Towarzyszył temu instruktaż w zakresie poprawnej obsługi systemu.

Oddział Literatury Popularno-Naukowej.

Wprowadzenie systemu komputerowego przyczyniło się do wyraźnego wzrostu jakości, poziomu i szybkości poszczególnych czynności bibliograficznych związanych z prowadzeniem bieżącej bibliografii regionalnej. Na podstawie jej zawartości, od 1977 r. wydawana jest regionalna bibliografia „Orawa w prasie". Systematycznie rosła liczba czytelników. Największą ich grupę tworzyli uczniowie szkół podstawowych i średnich, w których nauczyciele w procesie dydaktycznym uwzględniali także tematy regionalne. Podobnie zwiększyło się

zainteresowanie usługami kwerendalnymi ze strony studentów szkół wyższych, którzy prace seminaryjne lub dyplomowe poświęcali problemom regionalnym.

Tradycyjnie już biblioteka notowała dobre wyniki w pracy kulturalno-wychowawczej i według publikowanych corocznie danych statystycznych plasowała się wśród książnic osiągających ponadprzeciętne wskaźniki.

Na pracę biblioteki w tym dziesięcioleciu wpływały także częste zmiany organów założycielskich. W 1990 r. biblioteka przestała być placówką samorządową i przeszła pod bezpośredni nadzór Ministerstwa Kultury. W wyniku nowej organizacji sieci bibliotecznej, od 1 lipca 1996 r. stając się jednostką organizacyjną Orawskiego Centrum Regionalnego, utraciła podmiotowość prawną. W 1999 r. odzyskała ją ponownie, a jej organem założycielskim został Urząd Kraju w Żylinie.

Oddział Literatury Beletrystycznej.

Zmieniały się również warunki lokalowe biblioteki. W 1990 r. do nowego budynku na ul. M.R. Štefánika przeniosła się dyrekcja, administracja, Dział Metodyczny, magazyny książek, uruchomiono filię biblioteki i przez krótki czas był tu również Oddział Muzyczny. W 1991 r. część pomieszczeń w głównym budynku wynajęto Bankowi Tatra, który do roku 1993 miał tu swój oddział. W tym też roku do głównego budynku w centrum miasta wróciła dyrekcja, administracja i Dział Metodyczny. W 1997 r. budynek przy ul. M.R. Štefánika został sprzedany, a mieszcząca się w nim filia przestała istnieć. Opracowano drugi projekt remontu i rozbudowy biblioteki, ale mimo uzyskania pozwolenia na budowę, z powodu trudnej sytuacji finansowej, do realizacji projektu nie doszło.

Czasy współczesne – trzecie tysiąclecie

Biblioteka Orawska im. Antona Habovštiaka, wybitnego językoznawcy i pisarza orawskiego, jest regionalną placówką kulturalną, informacyjną i edukacyjną, której organem założycielskim jest żyliński kraj samorządowy. Obecną nazwę nosi od 9 grudnia 2004 r.
Aktualnie pełni funkcję Miejskiej Biblioteki Publicznej i biblioteki regionalnej dla powiatów dolnokubińskiego, namiestowskiego i twardoszyńskiego.
Prawnym reprezentantem biblioteki jest dyrektor, od 1 listopada 2008 r. funkcję tę pełni historyk Peter Huba.

Obecny dyrektor biblioteki Peter Huba podczas prezentacji jego książki „Povesti z Oravy II".

Dyrektorami biblioteki od jej powstania byli:

- Brigita Smešná (od 8.8.1954 kierowniczka, 1.7.1960 – 6.1.1975 dyrektorka)
- Imriška Horníková (7.1.1975 – 21.4.1989)
- Vlasta Floreková (pełniąca obowiązki 22.4.1989 – 2.7.1989, 19.12.1990 – 31.5.1991, 1.8.1999 – 30.9.1999, 1.1.1999 – 31.7.1999)
- Zlatko Paľko (3.7.1989 – 31.1.1990)
- RNDr. Ján Bencúr (1.2.1990 – 18.12.1990)
- PhDr. Oľga Váňová (1.6.1991 – 31.7.1998)
- František Jedinák (1.10.1998 – 31.12.1999)
- Mgr. Katarína Vandlíková (1.8.1999 – 31.7.2000)
- PhDr. Milan Gonda (1.8.2000 – 31.10.2008)

Księgozbiór i usługi biblioteczno – informacyjne

Chcąc zapewnić swobodny dostęp do informacji, biblioteka buduje uniwersalny księgozbiór obejmujący ponad 100 000 pozycji (43% stanowi literatura specjalistyczna dla dorosłych, 37% literatura piękna dla dorosłych, 6% specjalistyczna dla dzieci i 14% literatura piękna dla dzieci i młodzieży). Jego podstawą są publikacje książkowe, czasopisma i gazety lokalne, regionalne, wojewódzkie i ogólnokrajowe oraz zbiory specjalne (muzyczne, mapy, płyty, kasety magnetofonowe i wideo, CD, DVD, CD-ROM oraz inne dokumenty audiowizualne). Większość stanowią pozycje w języku słowackim, w mniejszym stopniu w czeskim, angielskim, niemieckim, polskim, rosyjskim, francuskim. Czytelnicy mają wolny dostęp do książek, oprócz dokumentów specjalnych, starszych roczników czasopism oraz pozycji z księgozbioru podręcznego. Nowe pozycje do zbiorów biblioteka zakupuje ze środków otrzymywanych od organu założycielskiego, środków grantowych, zwłaszcza Ministerstwa Kultury, dochodów własnych, otrzymuje w formie egzemplarza obowiązkowego, darów (od wydawnictw, fundacji, sponsorów i pojedynczych osób), wymiany z instytucjami kulturalnymi.

Oddział Literatury Beletrystycznej, centralna rejestracja czytelników.

Użytkownikiem biblioteki może zostać osoba fizyczna lub prawna, po wypełnieniu odpowiedniego wniosku, okazaniu dowodu tożsamości i wniesieniu opłaty ustalonej w aktualnym cenniku; dzieci i młodzież do lat 15 użytkownikami biblioteki mogą zostać jedynie za zgodą opiekuna prawnego. Czytelnikom biblioteka oferuje kompleksowe usługi biblioteczno-informacyjne, wypożyczenia na zewnątrz książek i starszych numerów czasopism, na miejscu – w czytelniach do dyspozycji są dokumenty audiowizualne, najnowsze numery czasopism, specjalne dokumenty regionalne i książki z księgozbiorów podręcznych poszczególnych oddziałów. Czytelnik dorosły jednorazowo może wypożyczyć do 15 pozycji, dzieci – 10; termin zwrotu wypożyczonych książek wynosi 30 dni, czasopism – 7 dni, pozycji z księgozbioru specjalnego: 14 dni.

Użytkownicy biblioteki mają możliwość zarezerwowania zamówionej pozycji, a w przypadku gdy biblioteka nie ma jej w swoich zbiorach, może na zasadzie wypożyczeń bibliotecznych zapewnić jej dostarczenie lub kserokopię artykułów prasowych z innych

bibliotek. Osoby zainteresowane mogą otrzymać informacje bibliograficzne i faktograficzne, mogą skorzystać z konsultacji i porad przy wyborze literatury oraz dostarczenia książek do domu w przypadku długoterminowej choroby lub trudności z poruszaniem się.

Bezpłatny dostęp do internetu.

Czytelnicy mają zapewniony dostęp do internetu, elektronicznej bazy danych EBSCO (pełnotekstowa baza danych w języku angielskim z zakresu medycyny, nauk społecznych i humanistycznych), mogą skanować ilustracje i dokumenty, drukować własne dokumenty, w celach badawczych kopiować części dokumentów wyłącznie ze zbiorów biblioteki, korzystać z usług kwerendalnych – opracowanie tematycznych wykazów literatury z elektronicznej bazy danych biblioteki i zewnętrznych źródeł informacji.

Oddziały biblioteki i ich działalność

Usługi biblioteczno-informacyjne świadczą: Oddział Literatury Beletrystycznej, Oddział Literatury Popularno-Naukowej, Oddział Zbiorów Artystycznych i Naukowych z czytelnią, Oddział Literatury Dziecięcej i Sekcja Bibliografii i Literatury Regionalnej.

Oddział Literatury Beletrystycznej udostępnia księgozbiór literatury pięknej – prozę, klasyczną i współczesną, powieści, opowiadania, literaturę dla uczniów spoza kanonu lektur, sztuki teatralne, literaturę fantastyczno-naukową, kryminały, literaturę przygodową i rozrywkową. Obecnie z powodu planowanej rozbudowy biblioteki oddział ten jest połączony z czytelnią i zbiorami artystycznymi i naukowymi, gdzie czytelnicy znajdą poezję słowacką, czeską i przekłady poezji obcej, biografie artystów, książki z dziedziny sztuki, muzyki, teatru, filmu, architektury, estetyki i prac ręcznych, prasę codzienną i czasopisma, nośniki z nagraniami muzyki poważnej, ludowej i popularnej. Ten oddział prowadzi także zapisy czytelników, zapewnia dostęp do internetu, skanowanie ilustracji i druk dokumentów.

Oddział Literatury Popularno-Naukowej.

Oddział Literatury Popularno-Naukowej, udostępnia literaturę ze wszystkich dyscyplin naukowych, podręczniki i skrypty, dzienniki ustaw, encyklopedie, słowniki,

podręczniki do nauczania języków obcych, czasopisma specjalistyczne i popularno-naukowe. Czytelnicy mają dostęp do internetu, elektronicznej bazy danych EBSCO (pełnotekstowa baza danych w języku angielskim z zakresu medycyny, nauk społecznych i humanistycznych), do elektronicznej wersji roczników czasopisma National Geographice (1888 – 1988). Mogą uzyskać pomoc w skorzystaniu z katalogu online. Jako biblioteka partnerska Parlamentu Słowackiego umożliwia czytelnikom wyszukiwanie informacji i wypożyczanie dokumentów o działalności Sejmu Słowackiego (Národnej rady Slovenskej republiký), Unii Europejskiej i procesie integracyjnym Republiki Słowackiej. Tutaj można też wypożyczyć książki w języku polskim.

Oddział Literatury Dziecięcej.

W Oddziale Literatury Dziecięcej można wypożyczyć leporella, bajki, poezję, powieści, opowiadania, literaturę przygodową i fantasy, literaturę spoza kanonu lektur dla uczniów szkół podstawowych i średnich, literaturę specjalistyczną z różnych dyscyplin naukowych. Udostępnia bezpłatnie dostęp do internetu, organizuje imprezy kulturalne i wychowawcze dla dzieci.

Sekcja Bibliografii i Literatury Regionalnej w swoich zbiorach ma dokumenty regionalne, dotyczące całego regionu Orawy, przewodniki turystyczne, publikacje krajoznawcze poświęcone miastom i wsiom Orawy, słowniki biograficzne, bibliografie, prace dyplomowe, licencjackie i seminaryjne na tematy regionalne, mapy, widokówki, plakaty, zaproszenia i drobne druki, dokumenty audiowizualne, czasopisma lokalne, gminne i szkolne. Monitoruje prasę, opracowuje bazę artykułów i bazę danych osobistości regionalnych, opracowuje i wydaje materiały bibliograficzne, świadczy usługi kwerendalne na tematy regionalne.

Sekcja Bibliografii i Literatury Regionalnej.

Wybrane wskaźniki statystyczne biblioteki w latach 2000 – 2012

Rok	Księgozbiór	Roczny przyrost (szt.)	Czytelnicy	Wypożyczenia
2000	87 105	1 580	6 364	352 371
2001	84 506	1 947	6 440	354 309
2002	85 724	2 514	6 225	345 695
2003	86 706	1 788	5 977	326 620
2004	88 410	2 223	5 475	274035
2005	90 165	2 348	5 314	311 326
2006	91 147	2 439	5 613	321 248
2007	92 914	2 180	5 601	300 967
2008	94 812	2 739	5 204	292 640
2009	96 892	2 863	5 413	307 899
2010	98 558	2 226	5 424	299 627
2011	99 353	2 207	5 227	261 093
2012	100 343	1 649	5 134	256 907

Usługi online

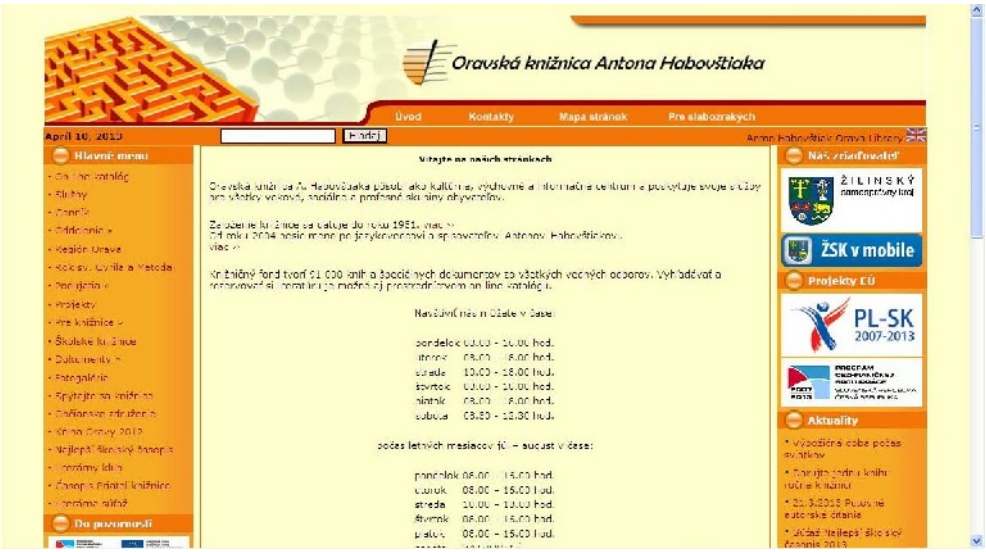

Strona internetowa biblioteki.

Biblioteka Orawska im. Antona Habovštiaka za pośrednictwem swojej strony internetowej (www.oravskakniznica.sk) umożliwia dostęp online do katalogu bibliotecznego, bibliograficznej bazy danych regionalnych, katalogu zbiorczego bibliotek regionalnych kraju żylińskiego, bazy danych zawierających opis sylwetek nieżyjących już postaci zasłużonych dla Orawy; daje możliwość kontrolowania swojego konta, przedłużenia terminu wypożyczenia książki, rezerwację książki, skorzystania z wypożyczeń międzybibliotecznych, kwerendy, przesyłania upomnień i wezwań do zwrotu wypożyczonych książek, przesyłanie drogą elektroniczną zeskanowanych artykułów, wyników kwerendy, danych faktograficznych. Na stronie internetowej są publikowane również aktualne informacje i zaproszenia na imprezy. W 2012 r. odnotowaliśmy 33 168 odwiedzin strony, z tego 21 115 wejść do katalogu online.

Katalog online.

Poszerzenie oferty usług i podniesienie jakości pracy biblioteki umożliwiła wprowadzona w 2012 r. zmiana systemu biblioteczno-informacyjnego, w wyniku której pięć bibliotek w kraju żylinskim, dzięki projektowi „Informacje bez granic" uzyskało wspólne oprogramowanie. Wnioskodawcą projektu, współfinansowanego ze środków unijnych z Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Republika Słowacka – Republika Czeska 2007 – 2013 był organ założycielski bibliotek regionalnych, żyliński kraj samorządowy.

Działalność metodyczna i doradcza

Wykonując funkcję regionalnego centrum metodycznego, koordynacyjnego, edukacyjnego i statystycznego dla bibliotek w powiatach dolnokubińskim, namiestowskim

i twardoszyńskim, biblioteka świadczy usługi doradcze i konsultacyjne bibliotekom publicznym i ich organom założycielskim, ale również innym bibliotekom; organizuje dla nich spotkania, szkolenia itp. Oprócz pomocy metodycznej w zakresie podstawowych działań bibliotecznych, świadczymy usługi doradcze przy planowaniu automatyzacji bibliotek, a następnie w szkoleniu w zakresie obsługi systemu biblioteczno-informacyjnego. Ostatnio zakres usług poszerzyliśmy o pomoc w przygotowaniu i rozliczaniu projektów systemu grantowego Ministerstwa Kultury, dzięki któremu biblioteki uzyskują środki na zakup nowych książek, sprzętu komputerowego i programu bibliotecznego.

Oddział Metodyczny prowadzi również działalność analityczną i badawczą, odpowiada za statystyczne monitorowanie pracy bibliotek publicznych, opracowuje materiały i informacje dla władz nadrzędnych, koncepcję rozwoju usług bibliotecznych biblioteki własnej i placówek w regionie, uczestniczy w tworzeniu i realizacji norm wewnętrznych i aplikacji centralnie wydawanych dokumentów prawnych, dyrektyw i zaleceń metodycznych do warunków biblioteki, uczestnicy w opracowaniu planów i ocenie działalności biblioteki. W ramach działań analitycznych i statystycznych, pozyskane dane wprowadza do bazy danych Ministerstwa Kultury, co później pozwala na podsumowanie danych służących do porównywania wyników pracy poszczególnych bibliotek. W związku z przejściem w 2012 r. na nowy system biblioteczno-informacyjny Clavius, oddział koordynował proces kontroli konwersji danych, sumował błędy, zapewniał ich usunięcie i we współpracy z dostawcami systemu, zapewniał właściwą eksploatację systemu.

Działalność kulturalno – wychowawcza

Biblioteka, organizując różnego rodzaju imprezy przeznaczone dla szerokiej publiczności, w poważny sposób uczestniczy w życiu kulturalnym i społecznym miasta i regionu. Corocznie jest to około 700 – 800 imprez, których zakres programowy jest bardzo bogaty i zróżnicowany – wycieczki dla uczniów, imprezy tematyczne, spotkania z pisarzami, warsztaty artystyczne i czytelnicze, konkursy, quizy, lekcje głośnego czytania, lekcje wychowania literackiego, muzycznego i etycznego, prezentacja nowych książek, wieczory literackie, imprezy rocznicowe poświęcone wybitnym postaciom regionu, spotkania klubowe. Prowadząc działalność kulturalno – wychowawczą, biblioteka współpracuje z instytucjami kulturalnymi i społecznymi, wszystkimi typami szkół, stowarzyszeniami obywatelskimi. Corocznie na stronie internetowej przedstawia cieszące się dużym zainteresowaniem nauczycieli oferty dla przedszkoli, szkół podstawowych i średnich.

Szczególną uwagę poświęca uczniom szkół podstawowych, rozbudzając w nich zainteresowanie czytaniem. Do sprawdzonych i z powodzeniem realizowanych działań w zakresie rozwoju nawyków czytania należą całoroczne cykle „Już jestem pierwszakiem, już sam sobie czytam", „Klasy drugie, trzecie i czwarte w bibliotece".

Najciekawsze przedsięwzięcia

Kubin Hviezdoslava – biblioteka od wielu lat jest współorganizatorem ogólnokrajowego konkursu recytatorskiego, w którego programie są także spotkania z pisarzami w szkołach, wieczory literackie w bibliotece, bazar książek na którym można wybrać dla siebie książkę z pozycji wyłączonych z księgozbioru lub samemu darować książkę bibliotece.

Tydzień bibliotek słowackich – ogólnokrajowa impreza poświęcona pozytywnej prezentacji bibliotek jako instytucji kultury i edukacji. Jego organizatorem jest Słowackie Stowarzyszenie Bibliotek. W programie jest przyznanie nagrody SAKAČIK za działalność inspirującą. Biblioteka Orawska nagrodę tą uzyskała w 2007 r.

Najlepsza gazetka szkolna – organizowany od 2004 r. konkurs gazetek szkolnych szkół podstawowych.

Przyjaciel biblioteki – przyznawana od 2005 r. nagroda dla współpracowników biblioteki za ich – nie do zastąpienia – pomoc i przyjaźń.

Noc z Andersenem – międzynarodowa impreza, zachęcająca do czytania atrakcyjnymi formami w czasie całonocnego pobytu dzieci w bibliotece.

Książka Orawy – ankieta czytelnicza mająca wskazać najciekawszą wydaną książkę o tematyce regionalnej. Zwycięskie tytuły są prezentowane na targach książki w Bratysławie.

Wiem wszystko o książce – regionalny konkurs literacko-edukacyjny dla uczniów piątych klas szkół podstawowych.

Król czytelników – konkurs o tytuł najaktywniejszego czytelnika dziecięcego.

Czytajmy ... – ogólnokrajowy maraton czytania przez dzieci. Biblioteka Orawska uczestniczy w ustanowieniu nowego rekordu w symultanicznym publicznym czytaniu przez dzieci.

Las schowany w książce – zwiększanie świadomości ekologicznej, zainteresowania przyrodą, żyjącymi w niej zwierzętami i jej ochrona.

Rok regionalnej wybitnej postaci – przypomnienie postaci, która swoim życiem i pracą przyczyniła się do rozwoju kulturalnego i społecznego regionu.

Noc z Andersenem.

Czytajmy ... - ogólnosłowacki maraton czytelniczy dla dzieci.

Najlepsza gazetka szkolna.

Tydzień Bibliotek Słowackich – przyznanie nagrody SAKAČIK.

Noc z Andersenem.

Król Czytelników – konkurs na najaktywniejszego czytelnika dziecięcego.

Wiem wszystko o książce - regionalny konkurs literacko-edukacyjny dla uczniów piątych klas szkół podstawowych.

Książka Orawy - ankieta czytelnicza mająca wskazać najciekawszą wydaną książkę o tematyce regionalnej.

Ogólnosłowackie spotkanie członków klubów literackich podczas konkursu recytatorskiego „Kubin Hviezdoslava”.

Usługi dla niepełnosprawnych użytkowników biblioteki

Projekt integracji niepełnosprawnych użytkowników biblioteki z jej środowiskiem.

Biblioteka raz w miesiącu dostarcza książki użytkownikom długoterminowo unieruchomionym, będących podopiecznymi Domu Seniora i Domu Usług Socjalnych dla dorosłych w Dolnym Kubinie i regularnie przygotowuje dla nich imprezy tematyczne i spotkania z ciekawymi ludźmi.

Biblioteka długie lata współpracuje również ze Szkołą Podstawową Specjalną dla uczniów niepełnosprawnych fizycznie. Ich integracja z naturalnym środowiskiem biblioteki, pokonywanie barier komunikacyjnych i społecznych, zachęcanie do czytania i rozwijanie ich umiejętności czytelniczych należy do priorytetów działalności kulturalno-wychowawczej.

Projekt integracji niepełnosprawnych użytkowników biblioteki z jej środowiskiem.

Aby te działania były efektywne, uzupełniamy nasz księgozbiór o książki interaktywne, wyposażone w efekty dźwiękowe i świetlne, reliefowe ilustracje i zestawy budowlane, dzięki którym dzieci niepełnosprawne mogą wykorzystywać więcej zmysłów i wzmacnia się ich poglądowość wyjaśnianych zjawisk. Biblioteka, dzięki projektom, zaopatruje się w specjalne publikacje i meble dostosowane do specyficznych potrzeb tej grupy użytkowników.

Działalność klubowa

Fontána – klub literacki, działający przy bibliotece od 1999 r. jest dostępny dla wszystkich interesujących się literaturą i sztuką. Częścią comiesięcznych spotkań są warsztaty twórcze, czytanie i analiza własnych utworów, dyskusje o literaturze, informacje o nowościach książkowych i konkursach literackich. Członkowie klubu uczestniczą w konkursach literackich i przeglądach poezji, swoją twórczość prezentują szerokiej publiczności w czasopismach, wydawnictwach klubowych, na wieczorach autorskich.

Prezentacja wydawnictwa klubu literackiego Fontána.

Drukiem wyszły zbiory p.t. Na úteku (2000), Zapomnianymi drogami – Zabudnutými cestami (2002), „Zarysowana istota kształtów bez związków" – „Nakreslená podstata tvarov bez súvislosti" (2004), Fontána (2005) oraz wydane wspólnie z członkami klubu literackiego przy partnerskiej bibliotece w Limanowej zbiory „Tam gdzie śpi olbrzym" (2007), „Kto ma czas" – „Kto má čas" (2010), „Masowa ewakuacja dmuchawców" – „Masová evakuácia púpav" (2012).

Klub czytających rodziców na urlopie macierzyńskim i ich dzieci – przeznaczony dla najmłodszych czytelników. Członkowie klubu spotykają się w Centrum Macierzyństwa Klubik w Dolnym Kubinie, do którego raz w miesiącu przychodzi pracownica biblioteki. Odbywa się wspólne czytanie na głos, nauka rymowanek, rozmowy o książkach, które już od lat najmłodszych dziecka mają ukształtować jego pozytywny stosunek do książek. W czytaniu aktywnie uczestniczą także rodzice. Członkowie klubu bibliotekę mogą odwiedzać indywidualnie.

Klub fantastyki Unicornus – działa przy bibliotece od 2007 r. Jego członkami są starsi uczniowie szkół podstawowych i szkół średnich. We współpracy z biblioteką realizują projekty tematycznie zorientowane na literaturę fantasy i jej twórców. Podczas wakacji letnich klub organizuje nocne spotkanie w bibliotece pod nazwą *Noc czarnego jednorożca – Noc čierneho jednorožca.*

Klub Fantastyki Unicornus – spotkanie z pisarzem Dušanem Fabiánem.

Szkolne kluby dzieci szkół podstawowych w Dolnym Kubinie bibliotekę odwiedzają regularnie w środę i piątek po południu. Dzieci zajmują się głośnym i cichym czytaniem, uczestniczą w warsztatach twórczych, współzawodniczą.

Otwarcie Biblioteki Polskiej.

Klub Polski – biblioteka zorganizowała go, chcąc skupić żyjących w naszym regionie ludzi narodowości polskiej oraz sympatyków polskiej kultury i literatury. Celem spotkań klubowych jest rozwijanie wzajemnych kontaktów słowacko-polskich przez informacje o nowej literaturze w języku polskim, czytanie książek, projekcje filmów DVD w języku polskim, dyskusje. Członkowie klubu mają możliwość spotykania się w pomieszczeniach biblioteki, korzystania z jej księgozbioru i urządzeń. W programie klubu uwzględniane są propozycje członków klubu i ich zainteresowania.

Działalność projektowa

Dzięki przygotowywanym projektom biblioteka z powodzeniem zdobywa środki finansowe na działalność, przede wszystkim z systemu dotacji Ministerstwa Kultury, Funduszu Godzina Dla Dzieci, Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego, Konta Orange, systemu grantowego żylińskiego kraju samorządowego, Funduszu GSK, Fundacji SPP. Całkowita wysokość pozyskanych tą drogą środków wynosi prawie 81 tysięcy euro. Zostały one przeznaczone głównie na zakup książek, oprogramowań i sprzętu komputerowego, elektromagnetycznego systemu zabezpieczeń księgozbioru oraz działalność kulturalno-wychowawczą (organizację festiwali literackich, działań wspierających czytelnictwo książek, zapobieganie postawom i działaniom antyspołecznym oraz narkomanii, integrację dzieci niepełnosprawnych ze środowiskiem biblioteki, regionalne wychowanie dzieci i młodzieży, itp.).

Współpraca międzynarodowa

W 2004 r. z okazji Dni Książki Dziecięcej po dłuższym czasie nawiązaliśmy kontakty z pracownikami bibliotek z miast partnerskich – Limanowej, Pelhřimova (Czechy) i Egeru (Węgry). Na seminarium dla bibliotekarzy i nauczycieli języka i literatury słowackiej pracownicy tych bibliotek przedstawili swoje formy i metody pracy z czytelnikami dziecięcymi, jak również swoje skuteczne działania w tym zakresie, przez co zainspirowali swoich słowackich kolegów. Spotkanie mogło się odbyć dzięki wsparciu grantowemu ze strony Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego i Ministerstwa Kultury Republiki Słowackiej.

Współpracę międzynarodową na szerszą skalę umożliwiły środki finansowe z funduszy europejskich. W 2007 r. był realizowany projekt „Wspólny słowacko-polski rok bibliotek", wspierany z Programu Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIA 2004-2006 Polska-Słowacja – Fundusz Mikroprojektów. Wstępnymi przedsięwzięciami w obydwu partnerskich bibliotekach były wystawy dokumentów o charakterze regionalnym i materiałów na temat ruchu turystycznego, prezentujących obydwa regiony. Wystawom towarzyszyły wystąpienia regionalistów – w Limanowej historyka, pisarza i wydawcy Petera Huby, a w Dolnym Kubinie publicysty Zbigniewa Sułkowskiego. W projekcie znalazła się wspólna „Noc z Andersenem" dzieci słowackich i polskich, konkurs gazetek szkolnych słowackich i polskich szkół podstawowych, spotkanie literatów z obydwu miast i wydanie wspólnego tomu zawierającego ich utwory, wycieczka pracowników Biblioteki Orawskiej do Limanowej, Wieliczki i Krakowa, seminaria na temat literatury i bibliografii regionalnej, życia społeczności Limanowej i Dolnego Kubina, praca z czytelnikami dziecięcymi oraz estetyzacja wnętrz Oddziałów Dziecięcych.

Współpraca była kontynuowana także po ukończeniu projektu. W 2008 r., tym razem przy wsparciu stowarzyszenia obywatelskiego Polonus i Klubu Polskiego w Żylinie, w bibliotece zorganizowano seminarium na temat polskiej literatury dla dzieci. Działalność Sekcji Literatury Polskiej uroczyście zainaugurowała pani konsul Polski Urszula Szulczyk-Śliwińska.

W 2010 r. współpraca z bibliotekę w Limanowej zyskała na intensywności. Biblioteka Orawska została realizatorem projektu „Książka mostem do wzajemnego poznania", a biblioteka w Limanowej projektu „Transgraniczny dialog kulturalny". Obydwa projekty

Prezentacja książki „Bajkowe latawce", wydanej w ramach współpracy transgranicznej z MBP w Limanowej.

były wspierane finansowo ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Słowacja 2007-2013. Przedsięwzięciem inaugurującym trwającego cały rok projektu było wydanie dwujęzycznego tomu bajek autorek z regionu, pisarki Blaženy Mikšíkovej i ilustratorki Edity Kubičkovej pt. „Bajkowe latawce". Odbyły się uroczyste prezentacje książki, spotkania z autorkami i inspirowane książką warsztaty twórcze w bibliotekach w Dolnym Kubinie, Limanowej i w Bibliotece Miejskiej w Rużomberku. W ramach projektu pracownicy Biblioteki Orawskiej i innych bibliotek publicznych kraju żylińskiego uczestniczyli w wycieczce studialnej do Limanowej i Zakopanego, odwiedzając także tamtejsze biblioteki. Odbyło się spotkanie członków i sympatyków Klubu Polskiego, księgozbiór biblioteki wzbogacił się o nowe publikacje i filmy w języku polskim na płytach DVD, jak również tłumaczenia polskiej literatury klasycznej i współczesnej, literaturę językoznawczą oraz wydawnictwa prezentujące atrakcje przyrodnicze i kulturalne, historię i teraźniejszość Polski. Innym przedsięwzięciem było słowackie wydanie wspomnień i refleksji limanowskiego publicysty i regionalisty Jerzego Bogacza p.t. „Anielski czas". Realizację projektu zakończyła konferencja oceniająca rozwój i wyniki współpracy transgranicznej słowackich i polskich instytucji kulturalnych.

Konferencja na temat słowacko-polskiej współpracy transgranicznej w kulturze – 2011 r.

W latach 2011 – 2012 r. realizowano kolejny projekt pod nazwą „Wzajemne związki – przeszłość i teraźniejszość". Wydano w wersji słowacko-polskiej literackie mapy Orawy i informacje o życiu i twórczości wybitnych postaci regionu Orawa i Limanowej. Dla uczniów szkół podstawowych przygotowano lekcje wychowania regionalnego i warsztaty czytelnicze, które miały w interesujący sposób zapoznać z historią, dziedzictwem kulturowym i życiem wybitnych postaci. Własną twórczość dzieci wspierały warsztaty artystyczne,

międzynarodowy konkurs „Portret postaci regionalnej”, konkurs fotograficzny „Siedem cudów mojego regionu”, konkurs gazetek szkolnych. Odbyła się międzynarodowa konferencja, z udziałem słowackich i polskich specjalistów, tematycznie podzielona na dwie części. Pierwsza była poświęcona wybitnemu słowackiemu, ale znanemu również w Polsce malarzowi XIX w. Petrovi Michalovi Bohuňovi. Tematem drugiej części było czytanie ze zrozumieniem i oprócz informacji teoretycznych o pracy z tekstem literackim i działaniach bibliotek wspierających czytanie, uczestnicy mieli możliwość zapoznania się ze wzorowymi warsztatami czytelniczymi, na których lektorzy pracowali z uczniami klas 3 i 4 szkół podstawowych. Członkowie klubów literackich, działających przy bibliotekach w Dolnym Kubinie i Limanowej mieli możliwość publikowania swoich utworów literackich w tomie „Masowa ewakuacja dmuchawców”. Pracownicy bibliotek publicznych kraju żylińskiego uczestniczyli w wycieczce studyjnej do biblioteki i muzeum w Bielsku Białej.

Prezentacja wspólnego wydawnictwa klubów literackich z Dolnego Kubina i Limanowej.

Na kontynuowanie polsko-słowackiej współpracy transgranicznej w 2013 r. pozwolił następny projekt: „Wzajemne inspiracje kulturowe – tradycyjne i innowacyjne”.

Od 2010 r. rozwija się współpraca z Regionalną Biblioteką w Karwinie, partnerem w realizacji projektu „Podarujmy sobie kawałek historycznych tradycji”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Republika Słowacka – Republika Czeska 2007 – 2013 ze środków Funduszu Mikroprojektów administrowanych przez trenczyński kraj samorządowy. W obydwu bibliotekach zorganizowano wystawy materiałów, dokumentów i publikacji prezentujących zabytki kultury i historii, wybitne postaci regionów oraz atrakcje turystyczne obydwu krajów. Tytuł wstaw: „Poznawajmy się”. Dla dzieci przeznaczone były warsztaty czytelnicze, których głównym tematem były opowieści regionalne, a celem lepsza znajomość języka sąsiedniego narodu. Opowieści były wydane w formie książki dźwiękowej, z udziałem dzieci czeskich i słowackich. Z warsztatami czytelniczymi wiązały się warsztaty plastyczne, poświęcone ilustrowaniu przeczytanych opowieści. Prace dzieci zostały wysłane na międzynarodowy konkurs plastyczny. Dzieci słowackie i czeskie przez cztery dni poznawały

Dolny Kubin, a pracownicy Biblioteki Orawskiej i innych bibliotek publicznych kraju żylińskiego uczestniczyli w wyjeździe studialnym do Karwiny. W ramach projektu odbyły się wystawy ilustracji książek dla dzieci, literackie quizy online wiedzy o literaturze, historii i przyrodzie obydwu regionów, wydana została książka „Czas przyjaźni" – „Čas priateľstva". Końcowym akcentem realizacji projektu była międzynarodowa konferencja „W czytaniu jest wiedza", która pozwoliła na wymianę doświadczeń w zakresie pracy biblioteczno-informacyjnej i ocenę współpracy partnerów transgranicznych.

Międzynarodowa konferencja zorganizowana w ramach współpracy transgranicznej z Biblioteką Regionalną w Karwinie.

Nawiązujący do poprzedniego projekt – „Wycieczki w celu wzajemnego poznania kultur", był realizowany w latach 2011 – 2012. Zainaugurowała go wystawa „Śladami wybitnych postaci", w której wykorzystano materiały bibliotek partnerskich prezentujące wybitne osobistości obydwu regionów. Innym działaniem był cykl imprez pod nazwą „Krzesło dla gościa", w których swoją twórczość prezentowali autorzy z obydwu regionów. Dla dzieci przeznaczone były warsztaty czytelnicze i plastyczne – „Niedokończona historia…". Zadaniem dzieci było dokończenie i zilustrowanie opisywanego zdarzenia. Następnie w nowej formie została wydana książka, w której powstaniu uczestniczyły dzieci, dopisując koniec i ilustrując opowiedzianą przez autora historię.

Pobyt poznawczy dzieci słowackich i czeskich, zorganizowany w ramach współpracy z Biblioteką Regionalną w Karwinie.

Innym działaniem było wspólne – dzieci czeskich i słowackich – nocne czytanie w bibliotece w Dolnym Kubinie, rozbudowa strony internetowej Biblioteki Orawskiej o informacje o osobistościach partnerskich regionów oraz rozrywkowe przedpołudnia dla dzieci, poświęcone historii miast partnerskich i wybitnym postaciom kultury Orawy i kraju morawsko-śląskiego. Okazją do wymiany doświadczeń zawodowych, prezentacji regionalnych i słowackich wydawnictw, jak również oceny kontynuowanej współpracy obydwóch partnerów było międzynarodowe seminarium na temat: „Biblioteki i wydawnictwa – ich pozycja i możliwości we

współczesnym społeczeństwie". Końcowe przedsięwzięcie – letnie warsztaty twórcze w Zazriwej w atrakcyjny i nieformalny sposób dostarczały dzieciom nowych wiadomości o ludowej architekturze, rzemiosłach, tradycjach i zwyczajach Dolnej Orawy i jej bliższego sąsiedztwa i umożliwiły poznanie niektórych atrakcji przyrodniczych regionu.

Aktualnie we współpracy z Biblioteką Regionalną w Karwinie jest realizowany projekt „Kultura nas łączy". Z planowanych działań, dotychczas wydano materiały o tematyce regionalnej (ulotki biograficzne, kartki z pytaniami quizowymi) oraz zorganizowano „Noc w bibliotece" w której głównym celem spotkania dzieci słowackich i czeskich był kontakt z utworami autorów z regionu, poznanie ich bohaterów, pogłębienie wiadomości z historii, geografii i przyrody obydwóch regionów. Najlepsze prace dzieci – wysłane na międzynarodowy konkurs plastyczny „Kartki bożonarodzeniowe dla biblioteki" – zostały wykorzystane do wydania nowych życzeń świątecznych i kalendarzyków oraz ich prezentacji w pomieszczeniach biblioteki. Podczas lekcji wychowania regionalnego ich uczestnicy w atrakcyjny sposób zapoznali się z dziedzictwem kulturowym obydwóch regionów. Lekcje twórczego pisania, na których uczestnicy – korzystając z pięciu wybranych słów z opowieści regionalnych, napisali własne opowiadanie – pozytywnie wpłynęły na ich własną twórczość.

Polski i czeski partner, biblioteki w Limanowej i Karwinie potwierdzili zainteresowanie i gotowość partycypowania także w przyszłości we wspólnych projektach.

Na zakończenie

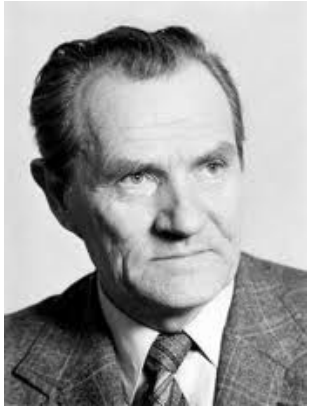
Anton Habovštiak.

Biblioteka Orawska im. Antona Habovštiaka w Dolnym Kubinie swoją działalność będzie dalej rozwijać w duchu słów patrona: „Biblioteka jest jak źródło, które w chwilach pragnienia smakuje wszystkim i każdemu, mimo iż tej niczym niezastąpionej źródlanej wody nigdy do syta się nie napije".

Kalendarium

1924: Założenie przy Bibliotece Čaplovića Gminnej Biblioteki Publicznej, z księgozbiorem liczącym 200 pozycji.

1951: Początek działalności Powiatowej Biblioteki Ludowej, z księgozbiorem liczącym 1 817 książek.

1952: Biblioteką kieruje pierwsza profesjonalna bibliotekarka Emilia Telúchová, powstają pierwsze jednostki organizacyjne (oddziały).

1954: Kierowniczką biblioteki zostaje Brigita Smešná, biblioteka zatrudnia dwie bibliotekarki.

1955: Biblioteka uzyskała dwa pomieszczenia w Domu Oświaty, rozpoczęła wydawanie pisma dla pracowników bibliotek ludowych pt. „Bibliotekarz" (Knihovník).

1956-1960: Biblioteka udziela pomocy metodycznej innym bibliotekom w przeglądzie i opracowaniu księgozbioru, szkoleniu bibliotekarzy, wypożyczeń międzybibliotecznych, przekazywaniu darów książkowych od władz państwowych. Prowadzi działania kulturalne, wychowawcze i społeczne. Uczestniczy w organizacji ogólnokrajowego przeglądu poezji i prozy – Kubin Hviezdoslava. Z powodzeniem uczestniczy w krajowym konkursie bibliotek, zdobywając w 1960 r. nagrodę główną.

1965-1969: Jako pierwsza w Słowacji biblioteka wprowadziła nową strukturę organizacyjną – system rejonowy, scentralizowany zakup nowych książek i ich opracowanie, sprzyjający poprawie pracy organizacyjnej i metodyczno-instruktażowej. Osiągnięte wyniki prezentowała na poważnych forach – w 1969 r. na międzynarodowym sympozjum w Wysokich Tatrach „O pracy biblioteki na terenach wiejskich" oraz na 32 posiedzeniu IFLA w Holandii, w którym jako członkini bibliotekarzy czechosłowackich uczestniczyła metodyczka Elena Hrnčiarová.

1970-1979: Poszerzenie zakresu świadczonych usług o bibliograficzno-informacyjne i kwerendalne; udzielanie informacji faktograficznych i dotyczących korzystania z dokumentów specjalnych. Działalność rozpoczęła nowa Sekcja Literatury i Bibliografii Regionalnej. W 1978 r. biblioteka organizowała w powiecie dolnokubińskim pobyt delegatów odbywającego się w Wysokich Tatrach Kongresu IFLA, w którym jako obserwatorzy uczestniczyli również pracownicy biblioteki.

1980-1989: Biblioteka przeniosła się do nowego budynku. W 1985 r. rozpoczął działalność Oddział Muzyczny, zbiory rozrastały się dzięki zakupom płyt i taśm magnetofonowych. Biblioteka współpracuje w przygotowaniu zintegrowanego systemu biblioteczno-informacyjnego na bazie automatyzacji.

1990: Biblioteka podlega bezpośrednio Ministerstwu Kultury, uzyskuje drugi budynek, w którym zorganizowała filię. Przestał istnieć system rejonowy, biblioteki przeszły pod nadzór urzędów miejskich i gminnych.

1994-1995: Biblioteka stopniowo automatyzuje działalność; rozpoczęto budowę sieci komputerowej i zakupiono system biblioteczno-informacyjny Libris do opracowywania książek i Biblis do opracowywania artykułów prasowych dotyczących regionu.

1996: Biblioteka Powiatowa została przemianowana na Bibliotekę Orawską; utraciła osobowość prawną i stała się jednostką organizacyjną Orawskiego Centrum Regionalnego.

1997: Wszystkie oddziały przeszły na zautomatyzowany system wypożyczeń i tym samym praca biblioteki została w pełni zautomatyzowana. Przestała istnieć filia, a drugi budynek został sprzedany.

1999: Bibliotece przywrócono osobowość prawną, a jej organem założycielskim został Urząd Kraju Żylińskiego.

2000: Do użytku oddano pierwszy publiczny punkt z dostępem do internetu.

2002: Organem założycielskim biblioteki został żyliński kraj samorządowy.

2004: Zakończono przebudowę budynku biblioteki, która została przemianowana na Bibliotekę Orawską im. Antona Habovštiaka.

2006: Na stronie internetowej biblioteki udostępniono użytkownikom katalog online.

2007: Rozwój kontaktów transgranicznych z Miejską Biblioteką Publiczną w Limanowej.

2010: Rozwój kontaktów transgranicznych z Regionalną Biblioteką w Karwinie (Czechy).

2012: Przejście biblioteki na nowy system biblioteczno-informacyjny Clavius.

Fotografie:

Archiwum Biblioteki Orawskiej w Dolnym Kubinie.

Literatura:

- Oravská knižnica Antona Habovštiaka: história a súčasnosť / zost. Ľubica Ľuptáková, Martina Fecskeová. Dolný Kubín: Oravská knižnica Antona Habovštiaka, 2010. ISBN 978-80-89099-25-2
- **Správa o činnosti a hospodárení za rok 2010** / zost. Martina Fecskeová. Dolný Kubín: Oravská knižnica Antona Habovštiaka, 2011.
- **Správa o činnosti a hospodárení za rok 2011** / zost. Martina Fecskeová. Dolný Kubín: Oravská knižnica Antona Habovštiaka, 2012.
- **Správa o činnosti a hospodárení za rok 2012** / zost. Martina Fecskeová. Dolný Kubín: Oravská knižnica Antona Habovštiaka, 2013.

Mgr Martina Fecskeová (1965). Ukończyła średnią szkołę bibliotekarską w Bratysławie i studia zaoczne na Uniwersytecie Komenskiego na kierunku Teoria i zarządzanie kulturą. W latach 1983 – 1989 pracowała w Bibliotece Powiatowej w Dolnym Kubinie, kolejno w Oddziale Beletrystyki, Literatury Popularno-Naukowej i Oddziale Literatury i Bibliografii Regionalnej. W latach 1989 – 1992 była zatrudniona w Galerii Orawskiej w Dolnym Kubinie. Obecnie pracuje w Bibliotece Orawskiej im. Antona Habovštiaka na stanowisku metodyczki i obok standardowych obowiązków związanych z tym stanowiskiem zajmuje się przygotowaniem i realizacją projektów, w ostatnich latach przede wszystkim projektów współpracy transgranicznej z partnerami w Polsce i Czechach.